

עודכן ב- 31/12/2007 03:17

הפרופסורים עובדים הרבה ומשתכרים מעט

מאת [זאב סגל](#)

<< אציין לשם הגילוי הנאות שאני נמנה עם סגל המרצים באוניברסיטת תל אביב, וייתכן שאיחשב מוטה בדעותי בדבר חשיבות האקדמיה לחברה הישראלית. לצד זה נדמה לי שאני חי את המציאות ומכיר אותה, ולא רק משפע הנתונים שמעתירים עלינו מאמרים ב-TheMarker המציגים את המרצים כבעלי הכנסת גבוהה העובדים מעט ולא עושים הרבה.

שביתת הסגל האקדמי נתפשת בציבור הרחב כנסבה על שחיקת השכר בלבד - עובדה ידועה שקשה לחלוק עליה - בעוד שהשחיקה המהותית ביותר היא זו של ההשכלה הגבוהה בישראל. השקט הנמשך זמן רב סביב השביתה הזאת, עד הימים האחרונים ממש, מצביע היטב על כך שבעיני ישראל אין מדובר בנושא בעל חשיבות בתוכנית המתאר הלאומית.

בריחת המוחות מישראל לחו"ל ובתוך ישראל עצמה - כשרבים וטובים מאוד אינם רוצים לעמוד בתנאי השכר של הסגל האקדמי, הנופלים בהרבה מן המקובל במשק הפרטי וגם הציבורי - אינם נוגעים לאוחזים בהגה השלטון. אנשי האוצר למיניהם, ובהם צעירים חסרי מנוח מאוד, רואים עצמם כשירים לנהל את האוניברסיטאות מבלי שלמדו לעומק את התחום. קל מאוד להציע שינוי במבנה הקיים בלי להכיר את המבנה כפי שהוא ובלי להבינו.

המציאות היא שבאוניברסיטאות מסלול הקביעות הממוצע הוא בן יותר מעשר שנות מחקר ופרסומים בישראל ובחו"ל, שאחריהן יכול למצוא עצמו אדם צעיר ומוכשר עם מכתב פיטורים.

המציאות היא ששכר הסגל הזוטר הוא שכר רעב שאינו מאפשר כמעט קיום מינימלי בכבוד. המציאות המוכרת היא ששכר של פרופסור חבר באוניברסיטה (כ-10,000 שקל נטו) מעורר גיחוך בקרב חבריו שלמדו עמו משפטים, כלכלה או ראיית חשבון, למשל.

מציאות השכר היא זו המבריחה צעירים מהוראה באוניברסיטה והיא שאינה מאפשרת לעודד צעירים לוותר על היכולת להשתכרות נאותה. מצב הדברים מביא לכך שרבים מאנשי הסגל נאלצים לחפש לעצמם מקורות הכנסה נוספים ואינם יכולים להשקיע את כל זמנם במחקר ובשיפור ההוראה.

השאלה הנשמעת לא אחת כלפי חברי סגל היא "כמה שעות אתה מלמד?" - וזאת לאו דווקא מצד הרואים באנשי האקדמיה מתום ופסול. השאלה הזאת, המעוררת גיחוך אצל הקרובים לעניין, דומה לשאלה כמה דקות משחק כדורסלן או כדורגלן בשבוע. זמן ההוראה הוא תמצית של שעות הכנה. עבודה על מחקר מדעי אקדמי יכולה להשתרע על עשרות או מאות שעות. הדרכת סטודנטים לתארים מתקדמים - מוסמך או דוקטורט - יכולה להימשך שעות רבות.

עתה מצאו להם ראשי האוניברסיטאות - להוציא נשיא אוניברסיטת תל אביב, פרופ' צבי גליל - פתרון למשבר באמצעות פנייה לבית הדין הארצי לעבודה. ראשי האוניברסיטאות פועלים למעשה נגד עצמם. הם מהווים חלק מאתנו. הם הולכים לתפקיד ניהולי, ויחזרו לעבודה אקדמית. הפנייה חסרת התקדים הזו מציבה גדר הפרדה בין הסגל לבין האמורים לעמוד בראשו. חיוב מרצים ללמד בכוח צו כמוהו כחיובה של זמרת לשיר בתוקף צו משפטי לאכיפתו של חוזה אישי.

עתה, לאחר חודשיים עקרים, לא נותר אלא למצוא פתרון שיציל את הסטודנטים מפגיעה בלתי הפיכה ויביא לפתיחת מתווה שיענה על בעיות ההווה והעתיד. הבוררות המוצעת יכולה להיות בסיס רק אם הסכמה על בורר ומועד קרוב לסיום עבודתו תתקבל לאחר היענות לתביעות הסגל שעליהן אין מחלוקת אמיתית. הבוררות יכולה להתייחס רק למה שנראה כמעבר לסביר ולמתבקש.

אם ברצונם של ראשי אוניברסיטאות המחקר למצוא את אנשי הסגל ניצבים אחריהם, עליהם לחזור בהם מפנייתם לבית הדין הארצי לעבודה, המנוסחת משל היה מדובר בצדדים יריבים וצהובים זה לזה. המשבר הנוכחי, שאינו כספי בלבד, לא יפתר באמצעות צווי מניעה שימנעו עבודה משותפת של הסגל כולו.

בצדק ציין נשיא אוניברסיטת תל אביב ש"האוניברסיטה היא מוריה ותלמידיה", ולא נושאי תפקידים מטעמה. האוניברסיטה היא מקום ליצירה, לחידושים ולחופש אקדמי, ולא לעבודה בכפייה.